

aktywnych pedagogów, rozdano nagrody audytorium za najlepsze wystąpienia Giełdy (p)różności w kategoriach doktor i magister oraz wyróżnienia Twórczy Szum; każdy uczestnik miał za zadanie „wykupowania” dyplomu ukończenia Szkoły; odbyła się także XI edycja „Limerykofraszkojady”. Wystąpił także Kabaret Beche CO? (edycja V), który współtworzyli uczestnicy szkoły. W sobotę, 28 września, uczestnicy XXVII LSMP pożegnali kompleks pałacowy w Wojanowie i udali się w podróż powrotną, myśląc o swoich pasjach – w kontekście poszukiwań, odkrywania i zgłębiania – aby opowiedzieć o nich na kolejnej edycji LSMP w Sandomierzu.

ILONA GUMIŃSKA

Katedra Pedagogiki Opiekuńczej KUL

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
„HISTORYCZNE KONTEKSTY RELACJI:
UCZEŃ–MISTRZ–UCZEŃ.
ŹRÓDŁA WIELKICH MISTRZÓW”
Lublin, 18 listopada 2013

W dniu 18 listopada 2013 r. w Lublinie odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa z okazji jubileuszu 70-lecia profesora Piotra Pawła Gacha, pod hasłem „Historyczne konteksty relacji: uczeń – mistrz – uczeń. Źródła wielkich mistrzów”. Konferencja została zorganizowana przez pracowników Katedry Historii Wychowania Instytutu Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Komitet naukowy konferencji tworzyli: ks. dr hab. Stanisław Fel, prof. KUL, ks. prof. dr hab. Marian Nowak, prof. dr hab. Adam Biela, dr hab. Lucyna Dziaczkowska, prof. KUL, ks. prof. dr hab. Edward Walewander, dr hab. Roman Jusiak OFM, prof. KUL, i dr Ewa Domagała-Zyśk. W uroczystości brały udział władze Uczelni, które reprezentowali ks. dr hab. Stanisław Fel, prof. KUL – dziekan Wydziału Nauk Społecznych KUL i ks. prof. dr hab. Marian Nowak – dyrektor Instytutu Pedagogiki KUL. W słowie wstępnym podkreślono zasługi prof. Piotra Pawła Gacha dla uczelni i nauki. Ksiądz prof. Marian Nowak nawiązał do zadań pedagogiki, która formułuje człowieka do nowych zadań. Zwrócił uwagę, jak ważne jest przyswajanie wiedzy dotyczącej pedagogicznej myśli historycznej (teoria i praktyka), uczenie się myślenia i utrzymanie relacji mistrz–uczeń. Program konferencji składał się z trzech sesji tematycznych.

Sesja I miała charakter międzynarodowy i koncentrowała się wokół zagadnienia: „Analiza fenomenu Mistrza”. Obrady prowadzone zostały w formie plenarnej, a po każdym wygłoszonym referacie przyjęta formuła obrad dopuszczała możliwość zadawania pytań prelegentom. Wystąpienie rozpoczął prof. dr hab. Adam Biela (Instytut Psychologii KUL), który w referacie „Psychologiczna trwałość mistrza w przestrzeni historii nauki” przedstawił przykłady mistrzów w historii nauki polskiej jako wzorce w służbie narodu i państwa, jak również dokonał diagnozy trwałości psychologicznej tych wzorców w przestrzeni historii nauki polskiej i światowej. Wystąpienie dr hab. Lucyny Dziaczkowskiej, prof. KUL (Instytut Pedagogiki KUL), pt. „Mistrz życia. Wspomnienie o Jerzym Maternie (1937- 2006)” przypomniało osobę prof. dr hab. Jerzego Materny, kierownika Zakładu Pedagogiki Ogólnej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego. Następnie dr Philip David Howard (NOMS, Londyn) w referacie „Relacje uczeń–mistrz w angielskim systemie korelacyjnym” (*Master-Student Relationships in UK Corrections*) mówił o niezwykłej relacji, jaka zachodzi między uczniem a jego mistrzem w procesie poznawczym. Podkreślał zasady skutecznego modelowania ucznia, jakie powinien znać i stosować mistrz. Dr hab. Alina Rynio, prof. KUL (Instytut Pedagogiki KUL), w swoim wystąpieniu pt. „Święty Paweł jako przykład nauczyciela i wychowawcy” ukazała wzorcową postać nauczyciela, wychowawcy i mistrza, jakim był ten apostoł. Sesję zamknął referat zatytułowany „Mistrzowie wychowania dzieci i młodzieży poprzez muzykę”, który wygłosił dr Witold Danielewicz (Stowarzyszenie „Musica Antiqua”, Poniatowa). Prelegent odwołał się do własnych doświadczeń dydaktycznych w pracy z dziećmi w zespole Scholares Minores pro Musica Antiqua, który został stworzony w 1975 r. przy inspirującej roli małżonki Danuty Danielewicz.

Sesję II: „W poszukiwaniu istoty mistrzostwa”, rozpoczęło wystąpienie dr hab. Teresy Zaniewskiej, prof. SGGW, zatytułowane: „Ambasador polskości w Szwajcarii: Zygmunt Stankiewicz (1914-2010)”. Autorka zwróciła uwagę na postać Zygmunta Stankiewicza, autora m.in. książki *Filozofia myśli twórczej*, który prowadził szeroko zakrojoną działalność polityczno-społeczno-kulturową. Kolejnym wystąpieniem był referat pt. „Pedagogika mistrzów, ideałów i wzorców osobowych, czy pedagogika pozorów? – z odniesieniami do Augustyńskiej tradycji myślenia o mistrzu”, który wygłosił ks. prof. dr hab. Marian Nowak. Celem referatu było ukazanie pedagogiki ideałów, celów i wartości, jak również konieczność przeciwstawiania się nihilizmowi. Zarazem Prelegent przedstawił pedagogikę ideału i pedagogikę życia w Augustyńskiej tradycji myśli pedagogicznej. Bardzo ciekawe było wystąpienie ks. prof. dr hab. Edwarda Walewandra, który zaprezentował kwestię: „Mistrz, ksiądz prałat profesor Czesław Stanisław Bartnik”. Autor opisał postać niekwestionowanego autorytetu, nauczyciela i wychowawcy, ks. prof. Cz.S. Bartnika, wybitnego filozofa, teologa, twórcy kierunku filozoficznego – personalizmu uniwersalistycznego. Dr hab. Kazimiera Krakowiak, prof. KUL, w referacie „Mistrz, któremu nie było dane mieć uczniów – refleksja o doktorze Janie Siostrzyńskim (1788-1824)”, zaprezentowała postać lekarza, fizjologa mowy ludzkiej, litografa i pedagoga Jana Siostrzyńskiego, twórcę dzieła *Teoria i mechanizm mowy*. Referat pt. „Promotor duchowej adaptacji dziecka poczętego: Zdzisław Arkuszyński (1922-2013)” wygłosiła dr hab. Dorota Kornas-Biela, prof. KUL. Przedstawiła postać niestrudzonego krzewiciela dzieła

Duchowej Adopcji, Zdzisława Arkuszyńskiego, członka wspólnoty ludzi modlących się o zachowanie przy życiu poczętego dziecka, autora książki – pamiętnika *Prawo do życia*, będącej przejmującym świadectwem aprobaty życia. Prelegent prof. dr hab. Marian Surdacki w wystąpieniu „Polityk, historyk – mój autorytet – profesor Gabriele De Rosa (1917-2009)” przedstawił sylwetkę prof. Gabriela De Rosy, urodzonego 24 czerwca 1917 r. w Castellammare di Stabia (Neapol), który brał udział w bitwie pod El Alamein, opisał ją w książce *La passione di El Alamein, Taccuino di guerra*. Sesję zamknął referat dr Małgorzaty Lis (WSGE im. Alcide de Gasperi, Józefów) „Autorytet w wychowaniu. Tradycje i współczesność”. Autorka skoncentrowała się na zagadnieniu autorytetu, który w wychowaniu pełni ważną rolę. Postawiła pytanie: jak przywrócić utracony autorytet pedagogom, wychowawcom i rodzicom oraz jak określić rolę mistrza w rzeczywistości? W dalszej części konferencji odbyła się międzynarodowa sesja plakatowa pt. „Mistrzowie w ujęciu młodych pedagogów”. Plakaty wzbudziły zainteresowanie odbiorców ze względu na ważność podejmowanych tematów, będącą ideą wiodącą każdego z nich.

W czasie III części sesji odbyły się trzy panele dyskusyjne, w ramach których prelegenci wygłaszali referaty, po czym miała miejsce dyskusja. Panel I: „Mistrzowie myśli społecznej i edukacji” prowadził dr hab. Roman Jusiak OFM, prof. KUL. Referat pt. „Mistrz gospodarności, polityk, wychowawca i dobroczyńca: Jan Sariusz-Zamoyski (1542-1605)” wygłosił dr Wiesław Partyka (Instytut Pedagogiki KUL). Autor przedstawił polskiego szlachcica, magnata, sekretarza królewskiego, przeciwnika Zygmunta III Wazy, który był wielkim humanistą, mecenasem, filologiem i mówcą. Kolejny, bardzo interesujący referat pt. „Mistrz, polityk, mąż stanu – Adam Jerzy Czartoryski (1770-1861)” wygłosił mgr Czesław Mazurek. Opisał niezwykłą postać cenionego polskiego męża stanu, wiceprezesa Rządu Tymczasowego Królestwa Polskiego, senatora i wojewodę, mecenasa sztuki i kultury, pisarza, poetę, odznaczonego Orderem Orła Białego, skarbnika Katolickiego Wielkiego Przeoratu w Rosji – Adama Jerzego Czartoryskiego. Kolejny referat, pt. „Niezlomny obrońca wiary, gorliwy duszpasterz i odważny profesor Arcybiskup Jan Cieplak (1857-1926)”, wygłosiła dr Irena Godzianowska (Instytut Historii KUL). Autorka ukazała niezwykłą postać Jana Cieplaka, Sługi Bożego Kościoła katolickiego. Arcybiskup urodził się 17 sierpnia 1857 r. w Dąbrowie Górniczej. Karany był wielokrotnie przez rosyjskie władze za udział w manifestacjach narodowych i wygłaszanie patriotycznych kazań. Odznaczony został Wielką Wstęgą Orderu Odrodzenia Polski; pochowany w katedrze wileńskiej 16 marca 1926 r. W wystąpieniu pt. „Mistrz i pionier polskiego przemysłu naftowego: Ignacy Łukasiewicz (1822-1882)” mgr Michał Górecki (Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. I. Łukasiewicza, Bóbrka) przedstawił niezwykłą postać, która odegrała ważną rolę w historii gospodarczej polskiego kraju. Był to wybitny chemik, farmaceuta, przedsiębiorca, wynalazca (twórca przemysłu naftowego), rewolucjonista i działacz niepodległościowy. W dalszej części wysłuchany został referat dr Aleksandra Krzysztofa Sitnika OFM (Wyższe Seminarium Duchowne oo. Bernardynów, Kalwaria Zebrzydowska) pt. „Człowiek, mistrz, przyjaciel – Hieronim Eugeniusz Wyczawski OFM (1918-1993)”. Autor opisał wybitnego historyka Kościoła, który wykształcił wielu znanych naukowców. Referat zamykający ten panel, pt. „Skromny bernardyn – Wielki Mistrz: Posługa o. Martyniana Wojciecha

Darzyckiego (1918-2009)”, wygłosił dr hab. Roman Jusiak OFM, prof. KUL. Ojciec Martynian choć był wieloletnim więźniem zesłanym na Syberię i represjonowanym przez komunistów, to pozostał zakonnikiem pokornym, skromnym, który całe swoje życie kapłańskie i zakonne poświęcił katolikom na Ukrainie. Był wielkim mistrzem, ponieważ zgromadził wokół siebie wspólnotę, która przyjęła ideały franciszkańskie, zainspirował i doprowadził do powstania franciszkańskiej Prowincji Zakonu Braci Mniejszych na Ukrainie. Zmarł w klasztorze Franciszkanów w Miastkówce na Ukrainie.

Panel II zatytułowany „Mistrzowie XX i XXI wieku”, pod przewodnictwem dr hab. Teresy Zaniewskiej, otworzył referat dr hab. Barbary Styk, prof. KUL, pt. „Twórczyni lubelskiej szkoły teatrologicznej – Irena Sławińska (1913-2004)”, mówiący o wybitnej autorce prac dotyczących teorii interpretacji dramatu i teatru, szczególnie twórczości Norwida. Ta bardzo znana teatrolog, historyk i teoretyk literatury została odznaczona m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Drugim referatem tego panelu było wystąpienie ks. dr. hab. Leonarda Fica, prof. UKSW, i ks. dr. Rafała Markowskiego (Wydział Teologiczny UKSW, Warszawa) pt. „Mistrz i nauczyciel wiary: ksiądz profesor Tadeusz Dejczer (1931-2009)”. Prelegenci przedstawili sylwetkę prezbitera katolickiego, kanonika, religioznawcę, profesora teologii; twórcę wielu publikacji na temat życia wewnętrznego, m.in. książek: *Zdumiewająca bliskość* oraz *Buddyzm w swej specyfice i odrębności wobec chrześcijaństwa*. Kolejna prezentacja, zatytułowana „Sapiens Omnia Sua Secum Portat – profesor Wiesław Müller”, wygłoszona została przez dr. hab. Cezarego Tarachę, prof. KUL. Ukazał on sylwetkę tego wybitnego historyka, który miał wpływ na formację intelektualną, duchową i wybory życiowe prelegenta. Poza pracą dydaktyczną, angażował się w działalność organizacyjno-społeczną. Funkcje, jakie pełnił, to m.in. kierownik Kursu Języka i Kultury Polskiej dla Studentów Zagranicznych, kierownik Sekcji Historii. Następnie mgr Ilona Gołębiwska (SGGW) w referacie pt. „Mistrz w cieniu zapomnienia: profesor Ryszard Wroczyński (1909-1987)” skoncentrowała się na osobie tego wybitnego historyka wychowania, pedagoga społecznego, organizatora i wykładowcy. W referacie „Wychowawca, naukowiec, mistrz – ks. Zygmunt Mościcki (1913-1988)” dr Magdalena Parzyszek wspominała profesora i ojca duchowego alumnów Studium Filozoficznego w Drohiczynie, wykładowcę filozofii. Kolejne przemówienie, „Mistrzostwo trwania we wspólnocie – Jean Vanier i jego dzieło”, wygłosiła dr Ewa Domagała-Zyśk. Autorka przedstawiła postać kanadyjskiego działacza społecznego i filantropa. J. Vanier, silny i zdrowy, ceniący sprawność fizyczną i intelekt, dostrzegał czułość, bezbronność i piękno, jakie posiadają osoby niepełnosprawne. Twórca wspólnoty L’Arche (nawiązanie do biblijnej arki Noego) łączy tu świat niepełnosprawnych intelektualnie z pełnosprawnymi. Kolejnym punktem panelu było wystąpienie prof. dr. hab. Eugeniusza Wilkowskiego pt. „Mistrzowie, którzy prawdziwie kształtują wychowanków”. Prelegent zaprezentował mistrzów naukowych, jakich napotkał na swojej drodze, m.in. wybitnego historyka, związanego z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, prof. dr. hab. Stanisława Litaka. Wspomniał również nauczycieli, wychowawców, profesorów, których spotkał w szkole średniej, w murach akademickich i w samodzielnej pracy naukowej. Ks. dr Zbigniew Iwański w referacie „Wychowawca uwiecznionych – Jan

Paweł II (1920-2005)” przedstawił postać patrona KUL, bł. Jana Pawła II, który jest niekwestionowanym autorytetem duchowym i moralnym. Papieski pontyfikat nacechowany był troską o człowieka, bez względu na przekonania polityczne czy religijne. Prelegent przedstawił przesłania, posługę duszpastersko-wychowawczą Jana Pawła II do więźniów. Wykład „Nestorka i mistrzyni krytyki teatralnej – Maria Bechczyz-Rudnicka (1888-1982)” wygłosiła dr Elżbieta Stoch, natomiast mgr Krystyna Wawrzyszuk w referacie „Filozof, teolog, humanista: Ojciec Mieczysław Albert Krąpiec (1921-2008)” ukazała wybitną postać wieloletniego rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, znanego profesora filozofii, teologa, tomistę, humanistę, współtwórcę lubelskiej szkoły filozoficznej. Panel II zamknęła wypowiedź dr Małgorzaty Łobacz: „Mistrzynie wychowania do afirmacji godności osobowej w zróżnicowanych uwarunkowaniach egzystencjalnych i bytowych – Matka Teresa z Kalkuty (1910-1997)”. Matka Teresa została beatyfikowana przez Jana Pawła II 19 października 2003 r., służyła chorym, umierającym i ubogim. Była założycielką zgromadzenia misjonek miłości, które miało na celu tworzenie m.in. domów, hospicjów dla zakażonych HIV/AIDS, gruźlicą, trądem, tworzenie programów wspierających rodziny i dzieci, oraz jadłodajni, domów dziecka i szkół.

Panel III zatytułowany „Uwarunkowania mistrzostwa”, pod przewodnictwem ks. prof. dr. hab. Edwarda Walewandra, rozpoczęło wystąpienie ks. dr. hab. Mariana Radwana SCJ, który w referacie „Antyzakonna polityka francuska (1901-1904)” przedstawił dzieje Francji w odniesieniu do stosunków wyznaniowych. Autor opisał parlament francuski i jego ustawę dotyczącą stowarzyszeń, która na celu miała m.in. kontrolę zgromadzeń zakonnych, które musiały otrzymywać pozwolenie na aktywność społeczną. W 1904 r. zakazano zgromadzeniom zakonnym działalności pedagogicznej i nauczania, nastąpiła laicyzacja systemu edukacji. Drugi referat wygłosił prof. dr hab. Jerzy Flaga, pt. „Stowarzyszenia religijne w literaturze pięknej XIX-XX wieku”. Prelegent sprawdzał, jak stowarzyszenia religijne znajdowały swoje odzwierciedlenie w literaturze pięknej. Podkreślał, że częstym elementem powieści są praktyki dewocyjne, ceremonie pogrzebowe, a szczególnie procesje, które były opisywane przez powieściopisarzy. Jerzy Sprawka (Związek Literatów Polskich, Lublin) w referacie „Sobie wierny, przyjacielom oddany – Wacław Gralewski (1900-1972)” opisał niezwykłą osobę: urodzony w Lublinie porucznik, poeta, publicysta i członek Związku Literatów Polskich, otrzymał liczne ordery i odznaczenia, m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari, Krzyż Niepodległości. Mgr Adam Cichocki w prelekcji pt. „Niezwykłe kształcenie mistrzów i ludzi kompetentnych” wspominał stan wojenny z 1981 r. i swoje internowanie, jak również działalność naukową Studium Katolickiej Nauki Społecznej i współpracę z wybitnymi osobowościami podczas pracy w Studium. W referacie pt. „Ideal kompromitowany idolem, czyli Gombrowicza walka o serce” dr hab. Edward Fiała, prof. KUL, przedstawił postać polskiego powieściopisarza i dramaturga, autora m.in. *Ferdynurke*, *Dzienników*, *Trans-Atlantyka*, *Ślubów*. Wystąpienie mgr Jolanty Mazur (Instytut Pedagogiki KUL), „Mistrzowie i uczniowie w uniwersytetach średniowiecznej Europy”, rzuciło światło na okres średniowieczny jako wspólnotę mistrz-uczeń. Autorka dokonała przeglądu problematyki opierając się na istniejących opracowaniach zagranicznych i polskich. Natomiast dr hab. Anna Szylar (Wydział

Nauk Społecznych i Humanistycznych PWZZ, Tarnobrzeg) w referacie pt. „Mistrzynie sztuki kulinarnej. O kuchni klasztornej i upodobaniach żywieniowych mniszek w XVII i XVIII wieku” stwierdziła, że dyspensy papieskie, reguły zakonne, tradycja spożywanych w epoce posiłków, jak również zamożność konwentu i ofiarodawców wspierających poprzez jałmużnę dany klasztor, wpływały na charakter kuchni. Referat pt. „Klerycy sandomierscy w powstaniu styczniowym” wygłosiła dr Elżbieta Orzechowska (Katolickie Gimnazjum im. św. Filipa Neri, Radom). Wykładowczyni ukazała, jak powstanie styczniowe zaktywizowało wszystkie warstwy społeczne Polskiego Królestwa, również duchowieństwo rzymskokatolickie. Na terytorium województwa sandomierskiego niemal każdy oddział posiadał kapłana. Duchowni pełnili służbę wojskową z bronią w ręku. Patriotyczna postawa diecezjalnych kleryków zasługuje na szczególną uwagę, ponieważ niektórzy duchowni ginęli śmiercią bohaterską na polu walki. Panel III zamknął referat mgr. Adama Maciąga pt. „Studium Katolickiej Nauki Społecznej w Lublinie w okresie Solidarności”. Mówca przedstawił korzyści, jakie dawało uczestnictwo w Studium, jak również kontrowersje związane z jego działalnością.

Kończącą część konferencji stanowił benefis, który został otworzony wystąpieniem pt. „Profesor dr hab. Paweł Piotr Gach w strukturach Uniwersytetu, prezentacja dorobku Jubilat”, autorstwa ks. prof. dr. hab. Edwarda Walewandra. Jubilat swoją przygodę z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim rozpoczął w roku 1964, zaś w 1969 uzyskał tytuł magistra historii na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL. Na tym samym Wydziale otrzymał tytuł doktora i rozpoczął pracę naukowo-badawczą. Był prezesem Oddziału Lubelskiego Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy, jak również redaktorem naczelnym pisma tegoż Stowarzyszenia. W latach 1998-2002 sprawował funkcję przewodniczącego Komisji Uczelnianej NSZZ „Solidarność”. Od 2000 r. jest kierownikiem Katedry Historii Wychowania w Instytucie Pedagogiki. Autor wielu opracowań z dziedziny historii zakonów, m.in.: *Modlitwa za Ojczyznę w okresie porozbiorowym*, *Zakony w Europie Środkowo-Wschodniej*, *Kasata opactwa cystersów w Koprzywnicy w XIX wieku*, *Struktury i działalność męskich zakonów na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska w latach 1773-1914*. Wystąpienie zakończono słowami: „Dostojnemu Jubilatowi składamy gratulacje z osiągnięć, życzenia dalszych owocnych lat i równie kreatywnych form mistrzostwa, a nade wszystko podziękowania za wszelkie dobro, za świadectwo pełnego zaangażowania życia chrześcijańskiego w pracy uczelnianej i za przyjaźń. Ad multos annos!”¹. Następnie odbyło się wręczenie księgi jubileuszowej, podczas którego prof. Gach wyraził podziękowania rodzinie, przyjaciołom, studentom i doktorantom, których napotkał podczas pracy naukowej. Zakończenie konferencji uświetnił spektakl zespołu Scholares Minores Pro Musica Antiqua z Poniatowej pod dyrekcją dr. Witolda Danielewicza oraz mgr Danuty Danielewicz.

¹ M. N o w a k, „Źródła wielkich mistrzów”. *Księga jubilat dedykowana Profesorowi Piotrowi Pawłowi Gachowi*, red. R. Jusiak, J. Mazur, Lublin 2013, s. 32.